

7. Можливості розвитку тристоронньої співпраці між ЄС, Україною та Республікою Білорусь в рамках ініціативи ЄС "Східне партнерство". [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Monitor/june2009/19.htm>

8. Політика сусідства ЄС: засоби підвищення ефективності співробітництва України, Білорусі та Польщі у сфері зовнішньої торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/monitor/juli08/04.htm>.

Надійшла 10.10.2010

УДК 336.1

П. Г. ДЖЕВСЬКИЙ

Хмельницький національний університет

МЕТОДИ ФІНАНСУВАННЯ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Доведено важливість вивчення та визначення форм фінансування трансферу технологій. Визначено методи фінансування трансферу технологій за критеріями джерела фінансування, форми власності, походження та форми участі. Дано рекомендації щодо покращення системи фінансування трансферу технологій на державному рівні.

Importance of study and determination of forms of financing of transfer of technologies is well-proven. Certainly methods of financing of transfer of technologies after the criteria of sourcing, pattern of ownership, origin and form of participation. Recommendations are given in relation to the improvement of the system of financing of transfer of technologies at state level.

Ключові слова: фінансування, джерела фінансування, трансфер технологій.

Актуальність дослідження. Національний пріоритет розвитку України – формування економіки інноваційного типу та інтеграції в світове господарство на нових принципах, що можливо лише за умови формування ефективної національної інноваційної системи, інтенсивному використанні і відтворенні науково-технічного потенціалу у напрямі підвищення конкурентоспроможності з погляду довгострокового техніко-економічного розвитку. Таким чином технологічні нововведення визначають конкурентоспроможність економіки України в міжнародному просторі, служать основою економічної та політичній незалежності, забезпечують високі соціальні стандарти. В цьому контексті особливе значення має трансфер технологій спрямований на підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності українських підприємств, чинник який дає можливість подолати технологічну відсталість країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Протягом останнього часу у вітчизняній та зарубіжній літературі питання трансферу технологій розкриті достатньо широко. Так, різні аспекти трансферу технологій були розглянуті вітчизняними і зарубіжними ученими. До найбільш значущих вітчизняних праць можна віднести роботи наступних авторів: І. Бортник, В. Вітлінський, Н. Васильєва, О. Ляшенко, В. Шовкалюк, Т. Щедрина [1] та ін. Серед зарубіжних учених особливо слід зазначити Х. Бремера, Р. де Вола, М. Портера, Р. Фостера, Н. Фонштейн [2].

Однак не дивлячись на наявність достатньої великої кількості робіт з цієї тематики, в даний час питання застосування трансферу технологій в науковій літературі освітлені недостатньо повно, залишається невивіреним цілісний підхід до досліджуваної проблеми в сфері фінансування.

Мета дослідження полягає в дослідженні обґрунтування необхідності вибору видів фінансування організаційних форм трансферу технологій за допомогою виділення критеріїв.

Виклад основного матеріалу. Процес трансферу технологій поєднується з необхідністю для підприємства брати на себе різні витрати, які з'являються як на етапі пошуку постачальника або одержувача технології, при веденні переговорів і завершенні передачі. Зазначимо, що хоча на ранніх стадіях трансферу витрати незначні, проте в сумі вони можуть перевищувати фінансові можливості покупців технології. Таким чином, найбільш важким завданням для покупця технології є не пошук технології, а пошук коштів на її придбання.

Завершення передачі технології, а саме передача постачальником одержувачу технології на практиці здійснюється в таких формах:

- продаж і купівля технологій;
- придбання патентів, ліцензій та ноу-хау;
- спільного фонду для реалізації цієї технології фінансування.

З наведеного переліку стає зрозумілим, що існує підґрунтя трансферу технологій за допомогою зовнішнього капіталу. Фінансування шляхом реалізації акцій вважається найбільш безпечним джерелом фінансування інвестицій (особливо для малих і середніх підприємств). Використання згаданого механізму часто диктується небажанням підприємців брати на себе фінансові зобов'язання, які містять в своїй структурі ризики. Серед списку позитивів основним аргументом зазначається, що капітал стабільне джерело фінансування бізнесу не пов'язане з необхідністю платити мінімальну ставку.

З іншого боку, витрати на капітальні вкладення шляхом частки у власному капіталі мають два основних недоліки – ресурси обмежені, і, крім того, вони приносять користь тільки в тих випадках, коли

підприємство прибуткове. Однією з причин високої частки власного капіталу у фінансуванні трансферу технологій на підприємствах є омана того, що відсутність необхідності платити відсотки – найдешевший вихід з становища. Такий підхід очевидно існує через відсутність достатніх знань про фінансові ресурси підприємств, оскільки в певних ситуаціях (наприклад, коли компанія працює в збиток), вартість акціонерного капіталу буде досить висока

Поряд з цим, схема фінансування трансферу технологій за допомогою використання зовнішнього капіталу є, власне кажучи, майже кредитною схемою, за якою підприємство зобов'язується погасити вкладення протягом певного періоду, а також з належним урахуванням умов кредитора (відсотки, комісії тощо). Проте, участь зовнішнього капіталу має також багато переваг. Вкрай важливо, щоб при цьому можливості капіталу для інвестицій (у тому числі придбання нової техніки і технологій), виходили за межі можливостей власного бізнесу. До того ж – це гнучке джерело фінансування, яке дозволяє використовувати в позитивному світлі так звані фінансові важелі, як наслідок збільшення рентабельності власного капіталу в результаті участі інвестиційного капіталу. Таким чином зовнішні вкладення в капітал підприємства, можуть бути отримані за допомогою банківських кредитів, позик, випуску боргових зобов'язань (облігації, цінних паперів). Частково на згаданих джерелах можуть базуватися лізинг, факторинг, форфейтинг та франчайзинг.

Зазначимо, що таким чином джерело фінансування є одним з критеріїв для визначення методів фінансування бізнесу. На основі критеріїв джерела фінансування, форми власності, походження та форми участі згрупуємо методи фінансування трансферу технологій на підприємствах (табл. 1.):

Таблиця 1

Методи фінансування трансферу технологій за основними критеріями

Критерій	Поділ	Методи
Джерело фінансування	Власний капітал. Іноземний капітал. Інше	Акціонування, реінвестований прибуток, кредити, позики, облігації, цінні папери, венчурний капітал, лізинг, факторинг, форфейтинг, франчайзинг
Власність	Державна. Приватна	Субсидування Кредитування, венчурний капітал
Походження	Національне. Закордонне	Іноземні інвестиції, іноземні кредитні лінії
Участь	Безпосередня. Опосередкована	Кредити, гарантії, власний капітал Інкубатори, технопарки

Враховуючи обставини, за якими трансфер технологій – це одиничні операції на виробничих підприємствах, то на сьогодні експериментальним методом обираються наступні методи їх фінансування:

- за допомогою внесків власників та реінвестованих доходів;
- за допомогою кредитів і позик;
- за рахунок випуску облігацій;
- на основі венчурного капіталу;
- лізингові схеми;
- кредитні гарантії;
- бюджетне фінансування та субсидування

На практиці присутні також інші відомі методи фінансування передачі технології такі як фінансові інструменти у вигляді податкових пільг та "Бізнес-ангели" – особливий вид капіталу венчурних фондів.

Перерахуємо можливості та обставини за яких названі нами вище методи фінансування трансферу технологій будуть прийнятними:

– фінансування трансферу технологій за рахунок власних коштів компаній таких, як додатковий фінансовий внесок від власників або прибутку, отриманого від компанії – це не часто ефективний спосіб фінансування трансферу техноогій. Залучення капіталу компанії є дорогим фінансуванням девелоперських проектів, заснованим на обмежених запасах ресурсів, проте поширеним у час кризових явищ.

– придбання технологій за допомогою кредитів або позик є популярним методом розвитку проектів фінансування технологій є відносно новим інструментом фінансування передачі технології. Найбільш важливою особливістю кредиту, наданого для так званих підприємців. технологічного розвитку є те, що вона може бути часткою ремісії. Отримання технології за допомогою кредитування пов'язане з деякими обмеженнями, наприклад, кредит не надається для здійснення великих інвестицій та інвестицій в окремих секторах економіки, не надається підприємцям, які знаходяться в скрутному фінансовому становищі.

– фінансування придбання технології через випуск облігацій може бути корисними тільки для великих компаній зі стабільним становищем на ринку, оскільки основною особливістю облігацій є безпечний рівень грошової дебіторської заборгованості. Власник облігації отримує фіксовані процентні ставки, рівень яких не залежить від фінансових результатів компанії. Проте, безпосередньо не схильні до впливу ризиків, пов'язаних з діяльністю емітента бізнесу, облігації є безпечнішими, ніж акції, а тому менш прибуткові для їх власника. До того ж, зобов'язання за якими відповідають власники облігації, можуть бути або у готівковій формі або в формі «теплих умов», наприклад, облігації дають право на участь у

майбутньому прибутку емітента. Таким чином, в області трансферу технологій підприємство може прийняти рішення про випуск облігацій з наступних причин: через розуміння необхідності додаткових коштів у період більше одного або пошуку більш дешевих джерел фінансування, ніж продаж акцій.

– венчурний капітал зовнішніх інвесторів запроваджується на обмежений термін для малих і середніх підприємств, що мають інноваційний продукт, сервіс або метод виробництва, які ще не були перевірені на ринку, і таким чином створюють високий ризик інвестування, проте за умови значного збільшення вартості інвестованого капіталу. Таким чином, фінансування трансферу технологій через фонд венчурного капіталу не завжди представляється можливим, за деякими виключеннями з орієнтацією на бізнес у фазі розширення.

– лізинг є особливою формою придбання нового устаткування як з точки зору фінансування, так і оподаткування. Суть полягає в придбанні лізингоотримувачем права на використання активу від лізингодавця в обмін на плату. Лізинг засобів виробництва може включати в себе машини, обладнання, транспортні засоби, будівлі і ін., які приносять безпосередньо для компанії прибуток. Вони, як правило пунктів значну цінність для яких податкові правила з амортизації. Лізинг має може бути використаний як метод фінансування у випадку коли бізнес відчуває фінансові труднощі.

- субсидування та фінансування трансферу технологій є вкрай обмеженим, хоча і можливим, так в розділі V ЗУ «Про державне регулювання в сфері трансферу технологій» [3] визначено умови фінансування проєктів, та послаблення податкового тиску, але всі вони мають характер не постійних і залежать від обсягів планування державного бюджету на відповідний рік.

Висновки. Отже, вибір методів фінансування технологій на українських підприємствах є досить широким, проте ефективність кожного з них залежить від конкретної ситуації пов'язаної з характером технологічного нововведення, фінансовим станом підприємства, формою власності. Конкретним недоліком в системі фінансування нововведень підприємств є обмеженість в бюджетному фінансуванні та субсидуванні через брак коштів.

Для покращення ситуації з фінансуванням процесів трансферу технологій необхідно в першу чергу використовувати світовий досвід, де значною мірою поширене фінансування технологій за участю держави, а тому вкрай важливо збільшити розміри бюджетного фінансування та розширити систему податкових пільг в системі трансферу технологій.

Література

1. Щедрина Т. Трансфер інновацій як реалізація знань: аналіз для України / Т. Щедрина // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 4. – С. 82-91
2. Федуллова Л. Прогнозування технологічного розвитку економіки України / Л. Федуллова // Вісник Хмельницького Національного університету. Економічні науки. – 2006. – № 4. – С. 31-34
3. Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 р. № 143-V

Надійшла 14.09.2010

УДК 336.22; 336.61

Р. В. ІЛЬЄНКО

Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

У науковій праці розглянуто податкові інструменти активізації інноваційної діяльності на основі адаптації міжнародного досвіду. Вказано на глобалізаційні виклики, які чинять вплив на системи оподаткування окремих країн. Запропоновано механізми удосконалення податкової політики України в напрямі стимулювання інноваційної активності.

In scientific work tax tools of activation of innovative activity are considered on the basis of adaptation of the international experience. It is specified on globalization calls which make influence on systems of the taxation of the separate countries. Mechanisms of improvement of a tax policy of Ukraine in a direction of stimulation of innovative activity are offered.

Ключові слова: інноваційна діяльність, оподаткування, податкові інструменти, активізація інноваційної діяльності.

Постановка проблеми, актуальність дослідження. Забезпечення довгострокового економічного зростання на інноваційній основі та якісної структурної перебудови національної економіки потребує мобілізації навколо цього завдання усіх напрямів державної економічної політики, в тому числі податкової. Відтак, на даному етапі трансформація системи оподаткування повинна виходити насамперед з потреби максимізації впливу регуляторного та стимулюючого потенціалу податкової системи. Найголовнішим завданням податкової політики є запровадження такого механізму податкового стимулювання інвестиційних процесів, який би забезпечував високу інноваційну активність підприємств.